
ROZDÍLY PŘÍSLUŠNÍKŮ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR V SUBTESTECH DOTAZNÍKU SVF-78

Teoretické ukotvení

Jedním z nejznámějších dotazníků, které se používají ke zjišťování copingových strategií, je právě SVF-78. Autoři tohoto dotazníku vychází z předpokladu, že copingové strategie všech lidí jsou natolik vědomé, že je lze zjišťovat pomocí verbálních technik. SVF-78 se skládá celkem ze 78 otázek, které odráží chování jedince v určitých situacích. Dotazník tvoří celkem 13 subtestů.

Mnoho zahraničních studií zkoumalo, jaké copingové strategie hasiči během své práce využívají. Například Carver (1997) či Brown (2002) ve svých studiích zjistili, že hasiči využívají strategie jako je pozitivní myšlení či aktivní plánování. Dále se touto problematikou zabýval i Hytten & Hasle (1989), kteří zjistili, že profesionální hasiči upřednostňují strategii zaměřenou na hledání sociální opory.

Statistická metoda

Pro zjištění rozdílů u dobrovolných a profesionálních hasičů v jednotlivých subtestech dotazníku SVF-78 jsme použili MANOVU. Naším cílem v této zprávě je porovnat, zda se dobrovolní a profesionální hasiči signifikantně liší v jednotlivých subtestech, tedy **zda profesionální hasiči využívají odlišné copingové strategie než hasiči dobrovolní**. V našem případě využijeme praktičtější „podmodel“ MANOVY, konkrétně Hotellingův test.

Datový soubor

V naší studii jsme použili datovou matici, která se skládá ze 37 profesionálních a 37 dobrovolných hasičů ve věku od 18 do 56 let. Všichni respondenti byli muži.

Závisle proměnné a regresory

Naše metoda tedy nese název Hotellingův T^2 test pro dva nezávislé výběry.

Závisle proměnná:

- věk
- jednotlivé subtesty dotazníku SVF-78
 - podhodnocení (P), odmítání viny (OV), odklon (O), náhradní uspokojení (NU), kontrola situace (KS), kontrola reakcí (KR), pozitivní sebeinstrukce (PS), vyhýbání se (VS), potřeba sociální opory (SOCOP), úniková tendence (ÚT), perseverace (PER), rezignace (R), sebeobviňování (SO), celkové negativní (NEG) a celkové pozitivní (POZ) strategie.

Nezávisle proměnná: *příslušnost k profesionálním/dobrovolným hasičům*

Hypotézy

H1: Profesionální hasiči používají při zvládání stresu strategii sociální opory více než dobrovolní hasiči.

H2: Profesionální hasiči používají při zvládání stresu strategii vyhýbání se méně než dobrovolní hasiči.

Výsledky testu statické významnosti

Pro ověření statistické významnosti byl v našem případě použit Wilksův test, ve kterém je hlavním ukazatelem Wilksova lambda. Dle výsledků našeho modelu jsme došli k závěru, že příslušnost k profesionálním/dobrovolným hasičům nemá signifikantní vliv na užívané copingové strategie.

Tabulka č.1: Velikost efektů a síly testu významnosti

EFEKT	WILKSOVA LAMBDA	P- HODNOTA
Intercept	0,0232	0,000
Příslušnost k profi/dobro	0,757	0,283
Věk	0,772	0,360

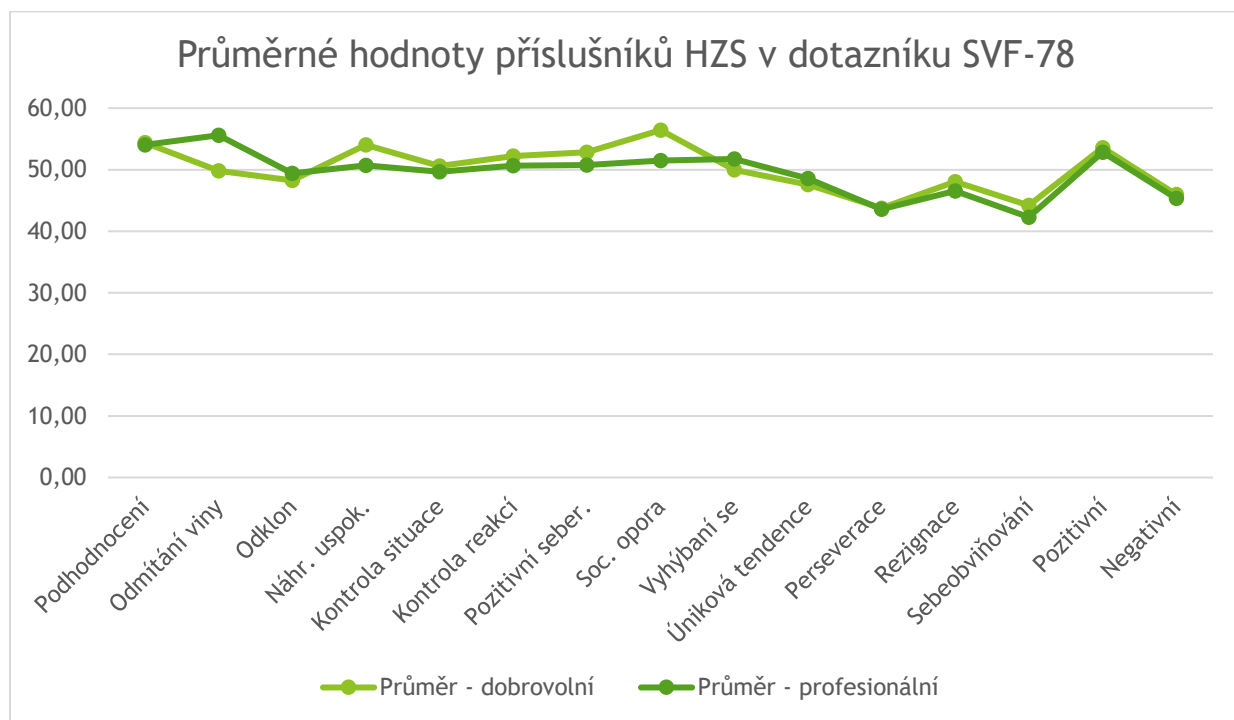
Hotellingův T^2 test je roven 30,8946. Hodnota F-testu je rovna 1,6592 s 15 a 58 stupni volnosti. P-hodnota je ale poměrně vysoká ($p = ,08609$), což znamená, že se celkové užívání copingových strategií profesionálních a dobrovolných hasičů příliš neliší.

Tabulka č.2: Výsledky vícerozměrného testu

PROMĚNNÉ	PRŮMĚR - DOBRO	PRŮMĚR - PROFI	SM. ODCH. - DOBRO	SM. ODCH. - PROFI	T-HODNOTA	P-HODNOTA
Podhodnocení	54,41	54,03	9,59	7,29	0,19	0,85
Odmítání viny	49,84	55,59	10,29	7,94	-2,69	0,01
Odklon	48,24	49,38	9,71	6,99	-0,58	0,57
Náhr. uspok.	54,05	50,70	9,88	9,51	1,49	0,14
Kontrola situace	50,62	49,65	8,79	7,22	0,52	0,60
Kontrola reakcí	52,19	50,65	9,14	9,25	0,72	0,47
Pozitivní seber.	52,84	50,76	9,39	8,45	1,00	0,32
Soc. opora	56,43	51,49	9,74	7,92	2,40	0,02
Vyhýbaní se	50,00	51,76	9,38	6,91	-0,92	0,36
Úniková tendence	47,59	48,57	10,96	9,21	-0,41	0,68
Perseverace	43,76	43,57	9,19	8,80	0,09	0,93
Rezignace	48,05	46,54	10,60	7,38	0,71	0,48
Sebeobviňování	44,22	42,30	10,90	8,00	0,86	0,39
Pozitivní	53,57	52,84	8,88	6,88	0,39	0,69
Negativní	45,95	45,32	10,41	7,68	0,29	0,77

Z této tabulky můžeme vyčíst, že statisticky významné rozdíly mezi profesionálními a dobrovolnými hasiči byly nalezeny pouze u dvou subtestů, a to u Odmítání viny (OV) s p-hodnotou 0,01 a Sociální opora (SOCOP) s p-hodnotou 0,02.

Graf č.1: Průměrné hodnoty profesionálních a dobrovolných hasičů v dotazníku SVF-78

Závěr

Výsledky našeho zkoumání ukázaly, že profesionální hasiči užívají nejvíce strategie Odmítání viny a Podhodnocení, kdežto dobrovolní hasiči využívají převážně Sociální oporu a taktéž Podhodnocení. V případě sociální opory a odmítání viny je mezi dvěma testovanými skupinami největší statistický rozdíl. Naše první hypotéza předpokládala výraznější užití strategie sociální opory, kterou dle Hyttena & Hasla (1989) profesionální hasiči užívají velmi hojně. Ani zde náš předpoklad nevyšel, naopak dobrovolní hasiči skórovali v tomto subtestu ještě mnohem výše než hasiči profesionální.

V subtestu, který zahrnuje strategii vyhýbání se jsme předpokládali, že budou profesionální hasiči skórovat níže než dobrovolní. Brown (2002) ve své studii potvrdil, že strategie vyhýbání se stresu vedou k většímu psychickému distresu, a z toho důvodu jsme předpokládali, že profesionální hasiči tuto strategii využívat nebudou. Ani zde jsme bohužel hypotézu nemohli přijmout, neboť profesionální hasiči opět skórovali v průměru ještě výše než hasiči dobrovolní.

Seznam zdrojů

Brown, J., Mulhern, G., & Joseph, S. (2002). Incident-related stressors, locus of control, coping, and psychological distress among firefighters in Northern Ireland. *Journal of traumatic stress*, 15(2), 161-168.

Carver, C. S. (1997). You want to measure coping but your protocol's too long: Consider the brief cope. *International journal of behavioral medicine*, 4(1), 92-100.

Hytten, K., & Hasle, A. (1989). Fire fighters: A study of stress and coping. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 80(s355), 50–55. doi:10.1111/j.1600-0447.1989.tb05253.x